

Svenska biotermgruppen – en presentation

”Termgrupperna är viktiga och enligt vår bedömning bör sådana inrättas inom betydligt fler områden än vad som är fallet i dag.

Dessa grupper behöver olika former av stöd från den terminologiska sakkunskapen.”

[”Mål i mun”, SOU 2002:27]

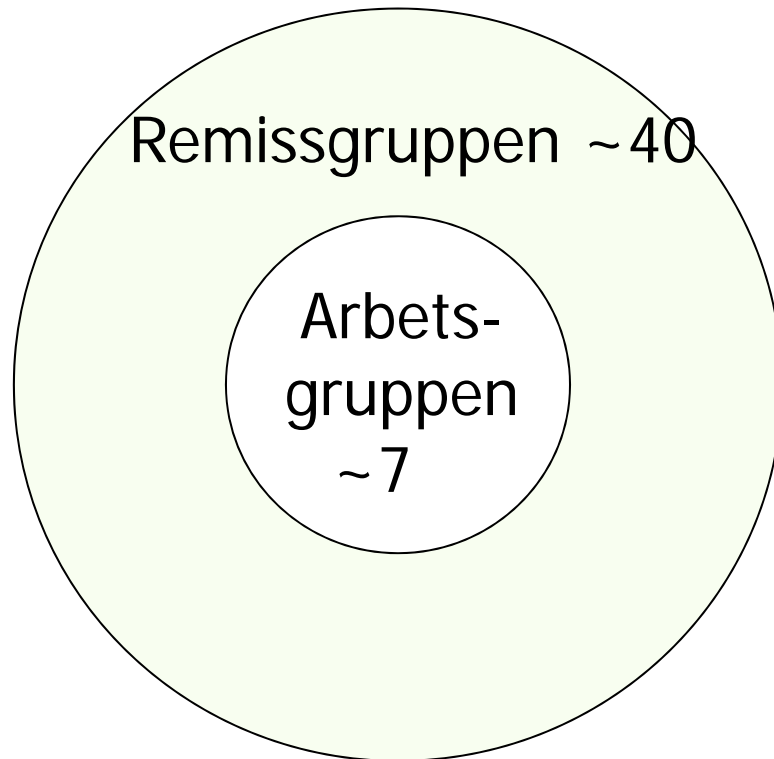
Historik

- Bildades 1999 inom TNC
- Ideell förening, med sekretariat inom TNC

Svenska biotermgruppen

- Syftet är att samordna den svenska terminologin inom de molekylära livsvetenskaperna (bl.a. genetik, bioteknik och molekylärbiologi).
- I gruppen deltar forskare, journalister och språkexperter.

Svenska biotermgruppen

Universitet och högskolor
Språkvårdande organ
Medier
Översättningsföretag
Andra företag, myndigheter
och organisationer

www.tnc.se/bioterm

Deltagare

- Ordförande: Ann Magnusson
- Vice ordförande: Gustav Nilsonne
- Sekreterare & kassör: Henrik Nilsson, TNC
- Ledamöter:
 - Barbro Axelius
 - Karin Carlson
 - Linnéa Holmén
 - Claës Linder
 - Helena Palm
 - Ulla Penttinen (FI)
 - Blanka Rutberg
 - Jim P. Schröder (FI)

Finansiering

- Stöd från Svenska Akademien
- Stöd från Institutet för språk och folkminnen (ISOF)
- Stöd från TNC

Arbetsmetodik

- Prioriteringslista över begrepp
 - utifrån egen erfarenhet
 - utifrån ställda termfrågor
 - utifrån underlag från webbstatistik (sökningar på webbplatsen)
 - utifrån aktuell debatt
 - utifrån offentliga behov? (GMO-myndigheterna?)
- 2–4 arbetsmöten per år
- E-postdiskussioner mellan mötena
- Remiss via e-post

1. Analysera det bakomliggande begreppet

- Studera hur den engelska termen används.
- Fråga experter.
- Gör en definition eller en förklaring.

2. Försök hitta ett svenskt ord

- Använd ett gammalt svenskt ord:
korrekturläsning för *proofreading*
förstärkare för *enhancer*
- Översätt det engelska ordet:
livsvetenskaper för *life sciences*
mikromatris för *micro array*
- Konstruera ett nytt svenskt ord:
överbryggande forskning
för *translational research*
inpassning för *alignment*

Vad heter *splice* på svenska?

sv splitsa

en splice

utföra splitsning

Vad heter *splice* på svenska?

sv **splitsning**
en **splicing**

process som avlägsnar en intern del i en makromolekyl och binder samman de omkringliggande delarna till en ny, kortare molekyl

3. Annars: låna in det engelska ordet

Stava ordet svenskt:

*genomik, plack
prekursor*

Böj ordet svenskt:

primern, primrar, -na

Uttala ordet svenskt:

primer kan uttalas /*primer*/
matrix uttalas /*matrix*/

Använd svensk ordbildning:

arkeisk i stället för *arkeal*

Vad ska primer heta på svenska?

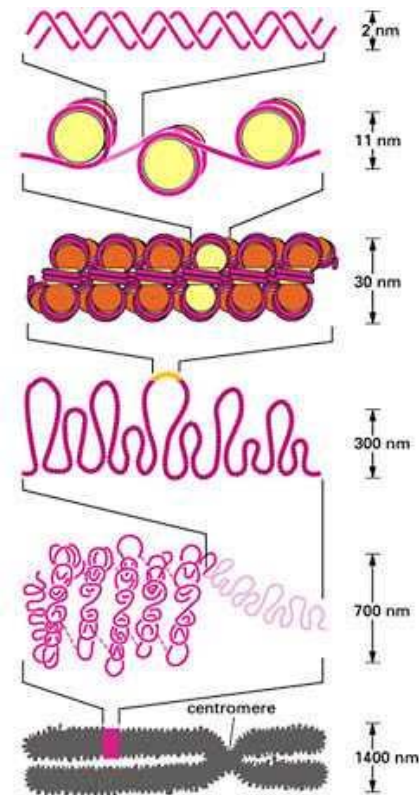
molekyl som utgör startpunkt för makromolekylsyntes

inom molekylärgenetik särskilt om nukleinsyra- eller proteinmolekyl som vid DNA-replikation eller omvänd transkription binder till den sträng som ska kopieras och utgör startpunkt för en ny sträng

Begrepp utvecklas, vidgas, ändras ...

kromosom
anno 1888

kromosom
anno 2000

Termvalsdiskussion

functional genomics

~~funktionell genomforskning~~

~~funktionell genomik~~

~~funktionsgenomforskning~~

funktionsgenomik

Publicering

- Egen webbplats: www.biotermgruppen.se
 - termbank (termposter och frågor & svar)
- Rikstermbanken (www.rikstermbanken.se)
 - (enbart termposter)
- Underlag för andras ordlistor

Publicering

En arké

En av livets tre huvudgrenar bär det vetenskapliga namnet *archaea*. Nu har dessa livsformer också fått ett svenskt namn, arkéer. Namnet har myntats av Svenska biotermgruppen som bildades förra året för att samordna den svenska terminologin inom de molekylära livsvetenskaperna. Gruppen består av forskare, journalister, informatörer och språkvetare.

[Forskning&Framsteg, nr 3, 2000]

Förstasidan

Sök bland termer
Organisation
Om Biotermgruppen
Vill du vara med?
Länkar

In English

Inloggning för arbetsgruppen

(ej nödvändigt för sökning)

Användarnamn

Lösenord

Kom ihåg mig

Logga in

- [Glömt lösenordet?](#)
- [Glömt användarnamnet?](#)

Förstasidan

Välkommen till Svenska biotermgruppen

Välkommen till Svenska biotermgruppens webbplats! Svenska biotermgruppen är en ideell förening med syfte att samordna och nyskapa termer inom livsvetenskaperna, främst de molekylära. Här kan du få veta hur begrepp definieras och vilka termer du bör använda på svenska. Vi hoppas att du ska hitta de termer, definitioner och motsvarigheter du söker. Om du upptäcker konstigheter på webbplatsen vill vi gärna veta det – [meddela oss!](#)

Skriv in (en del av) det uttryck du vill söka på i sökrutan nedan och klicka på "SÖK". Då flyttas du direkt till vår söksida. Träffarna är uppdelade i två kategorier:

- **termposter** (som förutom termer innehåller terminologiska definitioner och kommentarer om begreppet i fråga) och
- **frågor och svar**, dvs. svar som lämnats på frågor som ställts till Biotermgruppen. Dessa svar kan innehålla information om flera begrepp och innehåller vanligtvis inte lika stringent formulerade definitioner som termposterna.

Hittar du ändå inte det du söker, ta gärna kontakt med [oss](#). Glöm inte att skicka med ett sammanhang där det framgår hur termen används; det gör det lättare för oss att svara. Hör också av dig direkt **om det uppstår något fel vid sökningen**, så att den t.ex. bara ger tomma poster!

Sökord:

SÖK

Svenska biotermgruppen är en ideell förening med syfte inom livsve

Sök

Svenska biotermgruppen

Förstasidan
Sök bland termer
Organisation
Om Biotermgruppen
Vill du vara med?
Länkar
In English

Förstasidan
Svenska biotermgruppe

Sökord:
genom

Visa:
 termposter och termfrågor
 bara termposter bara termfrå

[Index](#) (visa alla termer och termfrågor)
 ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ

Inloggning för arbetsgruppen (ej nödvändigt för sökning)

Användarnamn

Lösenord

Kom ihåg mig

- [Glömt lösenordet?](#)
- [Glömt användarnamnet?](#)

TNC
TERMINOLOGICENTRUM

Svenska biotermgruppen, c/o TNC, Västra vägen 7B, 169 61 Solna

Du har fått följande träffar på *genom*

Termer
 amfipatisk
 apoptos
 diploid
 DNA
 DNA-virus
 domän (1)
 epigenetik
 exon
 fenotyp
 flödescytometri
 funktionsgenomik
 fylogenetisk systematik
 gen
 genetisk markör
 genfusion
genom
 genomik
 genotyp
 haploid

Termpost

Huvudterm: **genom**

Ordklass: substantiv

Uttal: Betoning på sista stavelsen i genom.

Böjn.regler: ett genom, -et, flera genom, -en.

Definition: det [DNA](#) eller, hos en del [virus](#) ([RNA-virus](#)), [RNA](#), som bär på cellens eller virusets fullständiga genetiska information

Anmärkning: Hos en [haploid](#), asexuell [organism](#) och hos virus utgörs genomet av ett exemplar av varje unik DNA- eller (hos RNA-virus) RNA-molekyl. Människan har, liksom andra organismer med sexuell förökning, två [kromosomuppsättningar](#) (se [diploid](#)), en från vardera föräldern (vissa organismer har fler än två, se [polyploid](#)). Skillnaden mellan allelerna (genvarianterna) på kromosomerna från respektive förälder är mycket liten i förhållande till den totala genetiska informationen. I stort sett handlar det om två versioner av samma genetiska information. Bara de två könskromosomerna skiljer sig mer påtagligt från varandra. Därför representeras praktiskt

Svenska biotermgruppen är en ideell förening med syfte inom livs

Sök

Svenska biotermgruppen

Förstasidan
Sök bland termer
Organisation
Om Biotermgruppen
Vill du vara med?
Länkar
In English

Inloggning för arbetsgruppen (ej nödvändigt för sökning)

Användarnamn

Lösenord

Kom ihåg mig

- Glömt lösenordet?
- Glömt användarnamnet?

TNC
TERMINOLOGICENTRUM

Svenska biotermgruppen, c/o TNC, Västra vägen 7B, 169 61 S

Termfråga

Ämne:

associationsstudie

Datum:

2009-01-08

Fråga:

Genome-wide association study, bör termen översättas med "genscreening" eller finns någon mer precis svensk term?

Svar:

Det handlar om systematiskt sökande, i en population av individer med samma sjukdom (oberoende av släktskap), efter gener där förändringar kan vara en bidragande orsak till en sjukdom. Associationen i fråga gäller associering av gener till sjukdomar.

Svenska biotermgruppen föreslår "associationsstudie omfattande hela genomet" eller "undersökning av associationer över hela genomet".

Exempel på termfråga

Jag undrar vad den korre för "downregulation" och

Med "downregulation" tän situation där man via siRNA genuttrycket och därmed (Och vad heter då upregu

Om ER-receptorn är "over har den då ett högt (eller det en direkt översättning om det? Kan jag säga "ö

Termfråga

Ämne: **downregulation och overexpressed?**

Datum: 2012-02-07

Fråga: Jag undrar vad de korrekta svenska motsvarigheterna skulle vara för *downregulation* och *overexpressed*? Med *downregulation* tänker jag mig t.ex. en situation där man via siRNA represserar genuttrycket och därmed även proteinuttrycket. (Och vad heter då *upregulation*?) Om ER-receptorn är *overexpressed* i bröstcancer, har den då ett "högt" (eller "starkt") uttryck? Finns det en svensk motsvarighet eller måste jag skriva om det? Kan jag t.ex. säga "överexpresserad"?

Svar: *Down-regulation* är nedreglering och *up-regulation* uppreglering. *Overexpressed* som innebär, som du själv skriver, att mera av produkten produceras än i det normalfall man jämför med, motsvaras av *överuttryckt*. Motsatsen blir då *underuttryckt* (= *underexpressed*), som innebär att mindre mängd av produkten bildas än i normalfallet.

Exempel på termdiskussion

Hej, jag skulle vilja skriva om definitionen en aning. Nedanstående förslag får det att verka som om det är själva ljusmätningen som är det intressanta, när det är räkning och sortering som är huvudpoängen. Kan det stå ungefär så här:

definition: Metod för att sortera celler genom att mäta det ljus de avger (ev. sprider) när de en och en passerar genom en trång kanal där de belyses med laser.

Resten är bra./Ann

Quoting Karin Carlson <Karin.Carlson@icm.uu.se> :
Gustav hade börjat på den här, så jag har fortsatt.

- > Flödescytometri
- > definition: mätning av det ljus som avges av celler eller deras
- > beståndsdelar när de en och en passerar genom en trång kanal där de
- > belyses med laser.
- >
- > kommentar: Oftast används något fluorescerande ämne för infärgning av det som skall mätas i cellerna. När flödescytometrin kombineras med sortering av cellerna enligt deras fluorescens talar man om fluorescensaktiverad cellsortering) (fluorescence-activated cell sorting"), FACS. Som regel kan två eller flera färger (egenskaper) mätas samtidigt, vilket gör det möjligt att t.ex. sortera celler
- > efter såväl storlek som DNA-innehåll.
- >
- > eng. flow cytometry

Exempel på termdiskussion

Hej, jag skulle vilja skriva om definitionen en aning. Nedans det är själva ljusmätningen som är det intressanta, när det huvudpoängen. Kan det stå ungefär så här:

definition: Metod för att sortera celler genom att mäta det som passerar genom en trång kanal där de belyses med laser.

Resten är bra./Ann

Quoting Karin Carlson <Karin.Carlson@icm.uu.se>:
Gustav hade börjat på den här, så jag har fortsatt.

- > Flödescytometri
- > definition: mätning av det ljus som avges av celler eller deras beståndsdelar när de en och en passerar genom en trång kanal där de belyses med laser.
- >
- > kommentar: Oftast används något fluorescerande ämne för infärgning av cellerna. När flödescytometrin kombineras med sortering av cellerna enligt deras fluorescens talar man om fluorescensaktiverad cellsortering, FACS [eng. fluorescence-activated cell sorting]. Som regel kan två eller flera färger (egenskaper) mätas samtidigt, vilket gör det möjligt att t.ex. sortera celler efter såväl storlek som DNA-innehåll.
- >
- > eng. flow cytometry

Termpost	
Huvudterm:	flödescytometri
Uppslagsterm:	FACS
Uppslagsterm:	fluorescensaktiverad cellsortering
Definition:	analys av celler eller deras beståndsdelar genom mätning av det ljus som avges när de en och en passerar genom en trång kanal där de belyses med laser
Anmärkning:	Oftast används något fluorescerande ämne för infärgning av det som ska mätas i cellerna. När flödescytometrin kombineras med sortering av cellerna enligt deras fluorescens talar man om fluorescensaktiverad cellsortering, FACS [eng. fluorescence-activated cell sorting]. Som regel kan två eller flera färger (egenskaper) mätas samtidigt, vilket gör det möjligt att t.ex. sortera celler efter såväl storlek som DNA-innehåll.
Engelska:	flow cytometry
	fluorescence-activated cell sorting
	FACS

Läs mer om Biotermgruppen

- "Språkvalet har betydelse"
(Karin Carlson, BioTech 11–12, 2004)
- "Vårt viktigaste verktyg behöver hjälp"
(Karin Carlson & Henrik Nilsson, KemivärldenBiotech, 2011)
- "Svenska biotermgruppen två år senare"
(Helena Palm & Karin Carlson, Nordterm 2001)
- "Molekylärbiologisk terminologi på svenska – eller inte?"
(Helena Palm, Nordterm 1999)
- "Bioscientific terminology work in Sweden, Following in the footsteps of the Joint Group for Swedish Computer Terminology"
(Helena Palm, Conference for a terminology infrastructure in Europe, 2000)
- BioTechSweden – flerårig språkspalt